

Natuurmonumenten en de landbouw

OVER DE PRIJS VAN ONS VOEDSEL

De natuur op het boerenland staat onder druk. Landschapselementen als bomenrijen, heggen en waterpoelen zijn geleidelijk uit ons landschap verdwenen. Ons buitengebied is sluipenderwijs steeds leger geworden. En stiller. Weidevogels als grutto en veldleeuwerik dreigen definitief uit ons boerenland te verdwijnen. We zijn er steeds meer aan gewend geraakt dat graslanden alleen nog maar groen zijn, en niet langer bont van de wilde bloemen en kruiden. Insecten als bijen, vlinders en hommels zijn dramatisch afgenomen...

Daarom zet Natuurmonumenten zich in voor een natuurvriendelijkere landbouw in Nederland. We zijn ervan overtuigd dat het kan: een gezonde en vitale landbouw, die beter is voor de natuur én voor de boer.

De Nederlandse landbouw hoort op het gebied van voedselkwaliteit, productie en efficiëntie tot de wereldtop. Daar zijn we trots op. Maar tegelijkertijd is duidelijk dat onze voedselproductie een hoge rekening neerlegt bij de Nederlandse

natuur. Voor weidevogels, insecten en wilde bloemen wordt het steeds lastiger om te overleven op boerenland. Jaar in jaar uit zien we een verder verlies van boerenlandnatuur. Als er niets verandert, dreigen grote delen van ons Nederlandse

landschap te veranderen in “groene industriegebieden”. Landschappen waar het leven langzaam maar zeker uit verdwijnt. In grote delen van ons land verslechtert de kwaliteit van bodem, water en lucht. De uitstoot van meststoffen en bestrijdingsmiddelen werkt door tot in onze natuurgebieden, waardoor ook daar de natuur onder druk staat. Dat moet anders. Sterker nog: met de natuur in het boerenland gaat het zó slecht, dat we geen tijd meer te verliezen hebben. De landbouw staat voor een enorme opgave.

De landbouw kan helpen

Iedereen is eraan gewend geraakt dat ons voedsel van topkwaliteit is, dat het onbeperkt beschikbaar is en dat het goedkoop is. Die verworvenheden wil niemand kwijtraken. Tegelijkertijd zijn ze niet vanzelfsprekend. Van onze boeren vragen we eigenlijk het onmogelijke. Aan de ene kant willen we voedsel dat lekker, gezond en goedkoop is. Aan de andere kant willen we dat boeren ons voedsel produceren met maximale aandacht voor dierenwelzijn, klimaat en de natuur. Iedereen wil een landbouw die meer in balans is met onze leefomgeving. Dat boeren aan deze wensen van de samenleving willen voldoen, is duidelijk. Het bleek afgelopen jaar uit een grote enquête die dagblad Trouw hield onder honderden agrariërs. Iedere boer houdt van zijn land, van zijn dieren en van zijn landschap. Maar de vraag is of boeren eraan kunnen voldoen...

We geven in Nederland ongeveer 10% van ons inkomen uit aan voeding. Dertig jaar geleden was dat percentage nog het dubbele. Boeren krijgen ongeveer een kwart van de uiteindelijke kostprijs van het voedsel uitgekeerd. Dertig jaar geleden was dat nog een derde. Ons voedsel is goedkoop, maar boeren betalen het grootste deel van de rekening. Voor veel boeren betekent het dat hun bedrijf vast zit tussen wat zij zouden willen en wat zij kunnen. Boeren werken er dagelijks aan om een levensvatbaar bedrijf overeind te houden, en eventueel over te dragen aan hun kinderen. Dat is niet eenvoudig. Zij concurreren op dure grond met hoge kosten in een open wereldeconomie met smalle marges. De worsteling die dit voor veel familiebedrijven met zich meebrengt, blijkt uit de statistieken. Dagelijks stoppen vijf boerenbedrijven in Nederland.

De enige uitweg die veel boeren hebben, is intensivering: nóg meer voedsel produceren, tegen nóg lagere kostprijzen. Daarmee komen natuur en landschap nóg meer onder druk te staan. Maar het dominante mechanisme van schaalvergroting en intensivering heeft zijn grens bereikt. Als we onze landbouw ook op langere termijn willen behouden, moet het huidige systeem veranderen. De Nederlandse landbouw moet een transitie maken, naar voedselproductie met meer toegevoegde waarde: meer kwaliteit voor natuur, landschap, dierenwelzijn en klimaat.

In de kern is het eenvoudig: Als we als samenleving willen dat boeren meer bijdragen aan een natuurrijk en mooi platteland, dan moeten we dat mogelijk maken. Boeren die op hun bedrijf rekening houden met weidevogels, bloemrijke graslanden en akkerranden, bodemkwaliteit en koeien in de wei dragen daarmee bij aan de noodzakelijke ruimte voor de natuur – en hebben daar in hun eigen bedrijf profijt van. Tegenover zulke investeringen moeten ook vergoedingen staan. We zijn allemaal burgers die in een mooi en gezond landschap willen leven, en we zijn óók allemaal consumenten. Met onze voedselkeuzes en onze portemonnee bepalen we in de supermarkt uiteindelijk zelf in welk land we leven. De boer wil en kan op zijn bedrijf bijdragen aan al die zaken die we met elkaar van belang vinden. De consument, de supermarkt en de hele voedselproductieketen bepalen uiteindelijk in welke richting onze landbouw zich ontwikkelt.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten en Campina

OVER DE KANSEN VAN ONS VOEDSEL

Onlangs lanceerde Campina een nieuwe lijn voor melk en melkproducten, met een nieuw keurmerk: on the way to Planet Proof. Zuivelproducten die het PlanetProof-keurmerk dragen voldoen aan hoge eisen met betrekking tot natuur, dierenwelzijn en klimaat.

Bovendien hebben Natuurmonumenten en Campina afspraken gemaakt over hoe de natuurcriteria in de komende jaren verder doorgroeien. We leggen de lat elk jaar een beetje hoger, zodat de natuur zich écht kan herstellen. De melk is afkomstig van koeien die in het weideseizoen zo lang mogelijk buiten komen. Het grasland van de boeren wordt soortenrijker dan nu gebruikelijk is. En boeren die deze zuivel leveren, geven de natuur op hun bedrijf meer ruimte. Bijvoorbeeld door het beheer van kruidenrijk natuurgrasland, of door de aanleg van landschapselementen als bomenhagen en bosschages. Deze boeren produceren zoveel mogelijk voedsel voor hun koeien zelf, zodat daarvan minder van ver aangevoerd hoeft te worden. Zij importeren geen soja meer uit landen buiten Europa. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen wordt afgebouwd. Naast deze eisen op het gebied van natuur, gelden er ook strenge eisen voor dierenwelzijn en klimaat.

Voor de PlanetProof-producten van Campina wordt een meerprijs gerekend die volledig ten goede komt aan de

boeren. Een deel van de extra vergoeding gaat rechtstreeks naar de boeren die deze melk leveren. Die vergoeding maakt het voor boeren mogelijk om de bedrijfsvoering aan te passen en nog meer te investeren in natuur, dierenwelzijn en klimaat. Het resterende deel gaat naar een duurzaamheidsfonds waar alle aangesloten melkveehouders van de zuivelcoöperatie gebruik van kunnen maken. Via dat fonds worden overal in Nederland duurzaamheidsprojecten op het boerenland uitgevoerd waar natuur, dieren en klimaat baat bij hebben.

De rol van Natuurmonumenten

Campina verzet de standaard van natuurvriendelijke zuivel in Nederland. En de betekenis daarvan is groot, omdat Campina het grootste zuivelmerk van ons land is. Gezamenlijk beslaan de aangesloten boeren van Campina maar liefst 17% van het Nederlandse landschap. Dankzij de nieuwe koers van Campina zullen bloemen, insecten en weidevogels op boerenland weer toenemen. Natuurmonumenten is

enthousiast over deze nieuwe koers. We zijn er trots op dat we daaraan kunnen bijdragen en daarom verbinden we van harte onze naam aan de PlanetProof-zuivelproducten van Campina. We ondersteunen reclame-uitingen en zijn intensief – met kennis, raad en daad – betrokken bij dit natuuroffensief in het zuivelschap.

Voor Natuurmonumenten heeft de toekomst van onze voedselvoorziening een hoge prioriteit. Veel planten en dieren hebben ruimte nodig en zijn hun leven niet zeker als hun leefgebied beperkt wordt tot alleen maar onze eigen natuurgebieden. Dat geldt bijvoorbeeld voor weidevogels, maar ook voor insecten en voor plantensoorten die kenmerkend zijn voor boerenland. Ook zijn de negatieve effecten van de omringende landbouw op onze natuurgebieden zelf nu nog te groot. Om die reden maken wij ons hard voor een transitie in de landbouw waarbij het voor boeren écht mogelijk wordt gemaakt om op hun land meer rekening te houden met natuur en landschap. Aan die transitie wil Natuurmonumenten bijdragen. Niet door aan de zijlijn te staan en te zeggen hoe het zou moeten, maar juist door volop met boeren samen te werken.

Het grootste doel van deze samenwerking is voor Natuurmonumenten de ambitie om de melkveehouderij in Nederland natuurvriendelijker te maken. Daarnaast biedt een samenwerking met Campina ons ook de kans om op allerlei plaatsen in het land – waar onze natuurgebieden grenzen aan boerenland – gerichte maatregelen te nemen waardoor de overgang tussen natuur en landbouwgebied geleidelijker

wordt gemaakt. Bijvoorbeeld door kruidenrijke overgangen te creëren of door weilanden in de overgangszone te vernatten. Zo kunnen we extra maatregelen nemen die goed zijn voor wilde bloemen, weidevogels en andere dieren.

Boeren en boswachters hebben meer met elkaar gemeen dan dat ze van elkaar verschillen. Samen werken ze aan de toekomst van ons platteland. Zowel boeren als boswachters zijn gericht op wat de aarde voortbrengt. Niet vanuit kortetermijnbelangen, maar juist vanuit een gedeeld belang om te investeren in een mooie, gezonde en leefbare toekomst voor het Nederlandse landschap. Boswachters zijn er trots op om de handen ineen te slaan met boeren!

Waar werken Natuurmonumenten en Campina samen aan?

Zuivelproducten die het PlanetProof-keurmerk dragen voldoen nu al aan zeer hoge eisen met betrekking tot natuur, dierenwelzijn en klimaat. Bovendien zullen die criteria in de komende jaren verder doorgroeien.

In 2025 kenmerkt een PlanetProof melkveehouder van Campina zich doordat:

- Driekwart van de gronden van de boer bestaan uit gras dat ouder en daardoor soortenrijker is geworden. Het gras bevat meerdere kruiden, grassen en vlinderbloemigen. Op de akkers van de boer staan voor en na de oogst van het belangrijkste gewas plantensoorten die bijdragen aan een gezondere bodem.
- Het voer voor de koeien is voor tenminste tweederde afkomstig van het eigen land. Als een boer nog voer moet kopen, dan is dat afkomstig uit Europa en bestaat dat uit wat over bleef van de oogst van aardappelen, groenten en fruit.
- Een steeds groter deel van het land van de boer wordt ingezet voor natuur en biodiversiteit. Omdat het grasland kruidenrijk is, of omdat er natuurbeheer plaatsvindt. Boeren bepalen zelf hoe zij deze natuurrijke biotopen, oplopend tot 20%, inpassen in hun bedrijf. Daarbij heeft de boer oog voor het karakteristieke lokale landschap en de regionale grondsoort.
- De weilanden worden begraasd door koeien en kalfjes. De boer houdt rekening met weidevogels en andere kwetsbare soorten op zijn land, bijvoorbeeld bij het laten weiden van de koeien of het maaien van het gras.
- Er worden op het erf, de akkers en weilanden geen glyfosaat meer gebruikt. Ook andere chemische middelen worden zo min mogelijk ingezet.